

**Розділ III. КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО.
КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ**

**Part III. CULTURE AND SOCIETY.
CULTURE OF PROFESSIONAL SPHERE OF ACTIVITY**

УДК 069.1+316.733

**УКРАЇНСЬКІ ХУДОЖНІ МУЗЕЇ ТА ГАЛЕРЕЇ В ЧАСИ ПАНДЕМІЇ: НОВИЙ ДОСВІД КУЛЬТУРНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

Головей Вікторія Юрївна –

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

<https://orcid.org/0000-0002-8224-5970>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.380>

v_golovey@ukr.net

Столярчук Наталія Миколаївна –

кандидат філософських наук,

доцент кафедри культурології, Волинський

національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

<https://orcid.org/0000-0003-4331-7051>

DOI <https://doi.org/>

natalia100lyarchyk@gmail.com

Проаналізовано вплив пандемії та карантинних обмежень на галерейно-виставкову й музейну діяльність. Визначено особливості кризової ситуації в культурно-мистецькій сфері та окреслено провідні тенденції виходу з неї в світовому та українському соціокультурному контексті. Висвітлено актуальні тренди культурного менеджменту, скеровані на адаптацію культурних інституцій до викликів «карантинного» життя: запровадження інноваційних форм інтерактивної взаємодії з публікою з використанням новітніх інтернет-платформ (зокрема соціальних мереж та месенджерів) для репрезентації художніх творів та креативних культурно-мистецьких проєктів, діджиталізація, залучення громад, культурних фондів і меценатів до підтримки діяльності українських художніх музеїв і галерей.

Ключові слова: художній музей, художня галерея, пандемія, виставково-галерейна діяльність, культурний менеджмент, діджиталізація

Постановка наукової проблеми. Пандемія 2020 р. кардинальним чином вплинула на усі сфери суспільного життя і виробництва, стала справжнім викликом для тих галузей і напрямів, що розвиваються на основі «живої» взаємодії між людьми, вимагають включення, долучення, активності значної кількості учасників. Культурні індустрії чи не найпершими відчували шок від раптової зупинки звичного плину життя, різкого переформатування соціальної взаємодії. Карантинні вимоги зумовили кризу традиційних форматів, майданчиків та прийомів творення й передачі, поширення культурних цінностей, їх презентації і, відповідно, сприйняття та засвоєння. В умовах надзвичайно швидкого розповсюдження вірусу, щоденних «антирекордів» захворюваності криза в культурі лише поглибилась через вимушене обмеження культурної комунікації та через недостатність ресурсів для реалізації різноманітних культурних проєктів і ініціатив. Загалом, Covid-19 спровокував системну кризу, яка підштовхнула сучасну культуру до точки біфуркації, в якій можливі різні варіанти подальшого розвитку. Це стосується і сфери виставково-галерейної діяльності, адже пандемія створила надзвичайно загрозливу ситуацію, коли значна частина художніх галерей опинилася на грані виживання. За таких умов актуалізується потреба вивчення передового досвіду, аналізу тих напрямків і форм культурного менеджменту, що сприяють виходу з кризи, а також визначення провідних тенденцій розвитку виставково-галерейної діяльності у пост-пандемічний період.

Огляд останніх досліджень та публікацій. Складна соціокультурна ситуація, обумовлена впливом пандемії, привертає увагу багатьох сучасних дослідників. Якщо на початку інтенсивного поширення пандемії в умовах жорсткого карантину та локдауну в наукових і популярних публікаціях переважали песимістичні настрої, то з усталенням нових карантинних норм і правил співіснування, з'явилися статті аналітиків-науковців і культурних менеджерів із більш оптимістичним баченням сценаріїв подальшого розвитку культурно-мистецької сфери. У цих текстах обумовлена пандемією криза розглядається не як крах і стагнація, а як можливість перезавантаження й переосмислення засадничих принципів і виходу на

якісно новий рівень розвитку. І саме культура, зокрема мистецтво, визнаються як «рятіве коло» для більшості.

Особливості культурних процесів в Україні за умов пандемії розглядає Є. Нестерович [9], І. Френкель [19]. Зміни, що відбуваються в діяльності музеїв і художніх галерей в карантинний і пост-карантинний період, а також пошуки шляхів виходу з кризової ситуації аналізуються в статтях Є. Буцикіної [3], І. Заславської [6]. На висвітленні переваг використання мультимедійних технологій у музейно-галерейній діяльності зосередили свою увагу О. Глушук [4], Н. Панас [11], Т. Стас [14] та ін. Водночас дослідники відзначають й негативні моменти дистанційного спілкування з мистецькими творами [3], [9], тим самим продовжуючи критичну традицію В. Беняміна, який писав про суттєві втрати від підміни живого споглядання твору мистецтва сприйняттям його технічно створеної копії [2]. Водночас глибшого аналізу потребують нові форми менеджменту й перспективні напрями функціонування художніх музеїв і галерей у пандемічний і постпандемічний періоди.

Мета статті: висвітлити основні напрями трансформацій культурного менеджменту художніх музеїв та галерей, обумовлені впливом пандемії.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, впродовж 2020 р. карантинні заходи то посилювалися аж до повного локдауну, то послаблювалися. Але навіть коли були зняті суворі заборони, стало зрозуміло, що значна частина художніх музеїв і галерей понесли серйозні втрати. У період локдауну 90% музеїв в усьому світі вимушені були тимчасово закритися. До того ж 10% музеїв можуть ніколи не відкритися знову [21]. Звичайно, музейний сектор швидко відреагував на кризу збільшенням своєї присутності в інтернеті. Однак, статистичні дані свідчать про значний цифровий розрив, адже в бідніших країнах переважна частина музеїв не мають доступу до сучасних медіа-комунікаційних технологій. Лише 5% музеїв на африканському континенті і в країнах малих островних держав (Small Island Developing States (SIDS)) мають можливості створювати й поширювати он-лайн контент [21]. Нині в багатьох країнах знову актуалізується вимога щодо закриття музеїв.

Зменшення культурного туризму через закриття кордонів призвело до суттєвого зниження кількості відвідувачів художніх музеїв і галерей. Навіть найбільш успішні художні галереї змушені зменшити кількість своїх працівників. Арт-менеджери зазначають, що продажі впали навіть у тих галереях, які дуже добре представлені онлайн; загалом по ринку цей показник становить 70-80% [20]. Звичайно, фінансові збитки відчули всі, але для великих і широковідомих галерей це не мало загрозливих наслідків. Найбільш важкою ситуацією виявилася для невеличких приватних галерей і художніх музеїв, розташованих в орендованих приміщеннях, основним джерелом доходу яких була вартість проданих квитків для відвідувачів. На жаль, частина таких закладів змушена припинити своє існування, або ж скоротити частину персоналу, зменшити площі, чи змінити місце локації з метою здешевлення оренди. За таких складних умов зростає потреба у державній підтримці. Як відомо, у багатьох країнах через міністерства культури або спеціалізовані культурні агенції були виділені значні кошти (зокрема, в різних країнах ЄС йдеться в середньому про суми від 10 до 50 млн євро); створені спеціальні фонди для підтримки культури й креативних індустрій; також здійснюється індивідуальна підтримка осіб, що в них залучені, – відтермінування орендної плати, впровадження своєрідних податкових канікул тощо [16].

В Україні з метою підтримки культурно-мистецьких закладів у червні 2020 р. прийнято закон, яким передбачено зменшення орендної плати за приміщення, що не використовувалися в повному обсязі в зв'язку з карантинними обмеженнями; передбачено надання грантів через Український культурний фонд на підтримку та розвиток проектів у сферах культури і мистецтв, креативних індустрій й культурно-пізнавального (внутрішнього) туризму «для забезпечення конкурентоспроможності та створення робочих місць в умовах дії запроваджених відповідно до законодавства обмежень господарської діяльності, зумовлених надзвичайною ситуацією чи надзвичайним станом, або вжиття адміністративних та (або) медико-санітарних заходів (карантин)» [13]. Попри хронічне недофінансування культури упродовж останніх років український Уряд виділив кошти у розмірі 1 млрд грн, призначені, передусім, для надання грантів у сфері культури та мистецтва, креативних індустрій і туризму, а також для нагальних потреб – закупівлі засобів індивідуального захисту, оплати комунальних послуг для закладів культури [18].

У сфері виставково-галерейної діяльності, яка донедавна розгорталася переважно у форматі живого спілкування, активної взаємодії між творцями, арт-кураторами, колекціонерами, критиками і споживачами культурного продукту, в умовах пандемії окреслюються дві тенденції. Перша – передбачувана і невідворотна для кризової ситуації – закриття традиційних творчих платформ та інституцій, скасування культурних заходів, стагнація арт-ринку, загострення проблеми заробітку для митців.

Друга тенденція – продукування якісно нових проектів, послуг, заходів і подій, суголосних із потребами «карантинної» людини і доступних економічно за форматом і просторово в умовах «зачиненого» світу. В українських реаліях карантин сприяв активізації діяльності з пошуків і

впровадження нових форм музейно-галерейного менеджменту, у тому числі, більш масштабнішому використанню різноманітних форм дистанційної діяльності. Так, команда Pinchuk Art Centre в рамках проєкту «Музей на паузі» запросила до он-лайн діалогу представників українських та міжнародних музеїв і галерей, щоб вони розповіли, як карантин змінив їхнє життя та які нові підходи вони застосовують у своїй діяльності [20].

На сторінках соцмереж Національного художнього музею України створено рубрику із хаштегом #карантинупамі, в якій розповідається про найцікавіші твори з музейної колекції, при цьому контент в Instagram та Facebook відрізняються [7].

Здійснити віртуальний тур залами музею пропонує і сайт музею Ханенків. Також планується проводити он-лайн-екскурсії та розповідати про окремі експонати у соцмережах Facebook та Instagram [8]. З метою привернути увагу дітей та молоді музеї і галереї проводять різноманітні он-лайн конкурси й вікторини. Так, Художній музей Луцька з метою залучення молодіжної аудиторії до вивчення, аналізу і оцінки музейних творів, оголосив у Facebook конкурс на краще студентське есе з тематики, присвяченої історії формування музейної колекції та обміну враженнями від сприйняття творів мистецтва [15].

Показовим свідченням оновлення культурного менеджменту стало відкриття в Україні коворкінг-проєкту «Супермаркет культури» – он-лайн-магазину, в якому можна придбати різноманітні мистецькі послуги від культурних інституцій, що нині потребують підтримки (індивідуальні екскурсії, зустріч із митцем чи запрошення на закриті івенти). Засновником проєкту є агенція Port.agency, очолювана менеджеркою культури К. Тейлор [12].

Цікавим прикладом якісно нових форм виставково-галерейної діяльності став проєкт «Антиципація + Імунітет», який реалізовано в Музеї сучасного українського мистецтва в Луцьку. Проєкт представив в оригінальному форматі новітні ідеї, настрої та сподівання 180 митців із 6 країн світу, які творили під час карантину. Ініціатори арт-проєкту прагнули показати прогностичний потенціал митців («антиципація» – як передчуття). А ще – збагнути, які настрої і відчуття переживають під час пандемії люди, які більш чутливо сприймають світ та себе в ньому. Ініціатор проєкту, фундатор МСУМК В. Корсак, розповів про ідею та особливе втілення експозиції: «...Починаючи цей проєкт, ми хотіли, щоб кожен митець міг виразити себе, коли тиснуть не лише політичні, економічні, технологічні, але й біологічні фактори. На мій подив, роботи не є депресивними. Переважно митці налаштовані оптимістично, а це означає, що все в нас буде добре!». [17]. В рамках проєкту створено інтернет-майданчик для комунікації митців, мистецтвознавців, глядачів із метою розвитку здібностей нівелювання невизначеності, що сприяло формуванню навичок прогнозування. Таким чином усім долученим до проєкту надавалась можливість для переживання катарсису через рефлексію передапокаліптичних відчуттів, забезпечувався інтерактивний діалог сучасного митця та глядача.

Своєрідним «рятівним колом» для культурно-мистецьких інституцій в кризових умовах стала діджиталізація. Звичайно, процеси діджиталізації виставково-галерейної діяльності розвивалися й до початку пандемії. Показовим є успішний досвід реалізації проєкту GooglArtProject (віднедавна – Google Arts & Culture) із створення інтернет-платформи, що надає безкоштовний доступ до оцифрованих зображень творів мистецтва з високою роздільною здатністю. «Наша місія полягає у збереженні та презентації світового мистецтва й культури в Інтернеті, щоб вони були доступними для будь-кого та будь-де», – зазначено на сайті [5]. Проєкт стартував у лютому 2011 р. на основі некомерційного співробітництва з 17 художніми музеями. Сьогодні партнерами проєкту є понад дві тисячі музеїв і галерей з усього світу, на сайтах Google Arts & Culture можна побачити сотні тисяч художніх творів, а також панорамні зображення виставкових зал [10]. Серед них – п'ять українських музеїв, у тому числі – Національний художній музей України в Києві та Чернігівський художній музей ім. Г. Галагана. Цікаво зазначити, що реалізація проєкту стала можливою завдяки так званому «правилу 20%», згідно з яким співробітники компанії мали право 20% свого робочого часу присвячувати проєктам, не пов'язаним з їх основною діяльністю. За цей час команда проєкту надавала безкоштовну допомогу партнерам з оцифрування та презентації художніх колекцій в Інтернеті.

Цей успішний досвід, безперечно, сприяв розширенню й прискоренню процесів оцифрування мистецьких творів та їх он-лайн презентації і тим самим – реалізації важливого принципу сучасної культурної політики – забезпечення вільного доступу до культурних надбань, зокрема, й до витворів мистецтва. Заздалегідь оцифровані дані сьогодні оцінюються як «інвестиції, здійснені до COVID-19», що підтримали або навіть врятували багато музеїв у перші панічні тижні локдауну [3]. При цьому є загроза, що довготривалий безкоштовний он-лайн доступ до культурно-мистецького контенту за умов обмеження офлайн доступу дестабілізує арт-ринок та всю систему культурних і креативних індустрій. Водночас вимушені демпінгові процеси, що відбуваються у сфері арт-ринку, призводять до

збільшення продажу відносно недорогих мистецьких творів, авторами яких є молоді й не дуже відомі митці, а отже, – до підтримки певної частини молодих митців.

Висновки. У підсумку зазначимо, що внаслідок впливу пандемії художні музеї і галереї опинилися у складній ситуації, особливості якої визначаються взаємодією суперечливих тенденцій. З одного боку, за умов недостатньої державної підтримки виставково-галерейна діяльність в Україні вступила в період довготривалої рецесії, уповільнення темпів і масштабів розвитку. З другого, кризова ситуація стимулює інтенсивні пошуки і впровадження нових форм культурного менеджменту, які спроможні вивести музейно-галерейний сегмент культури на якісно новий рівень розвитку. Серед них – запровадження інноваційних форм інтерактивної взаємодії з публікою із використанням новітніх інтернет-платформ (у тому числі соціальних мереж та месенджерів) для репрезентації художніх творів та креативних культурно-мистецьких проєктів, діджиталізація, залучення громад, культурних фондів і меценатів до підтримки діяльності українських художніх музеїв і галерей.

Звичайно, впровадження діджиталізації для дистанційного експонування художніх творів надає сучасній виставково-галерейній діяльності нової якості. Водночас доведеться переосмислити процеси цифровізації та он-лайн-комунікації у цій сфері. Віртуальної презентації оцифрованих художніх творів уже недостатньо, потрібно застосовувати нові форми інтерактивної он-лайн комунікації з більш широким використанням можливостей сучасних аудіовізуальних технологій.

Можна зробити припущення, що тенденція діджиталізації та он-лайн експонування і дистанційного продажу мистецьких творів надалі буде поглиблюватися, але водночас зростатиме й потреба в живому спілкуванні з творами мистецтва, цінність якого внаслідок локдауну відчувається й усвідомлюється все глибше. Активізуються пошуки нових форм виставково-галерейної діяльності, нових форматів культурно-масових заходів, які, можливо, будуть поєднувати живе сприйняття й спілкування із можливістю безпосередньої комунікації, обміну емоціями та враженнями за участю відносно невеликої кількості митців, арт-менеджерів і глядачів/поціновувачів мистецтва, з одного боку, з дистанційними презентаціями для значно ширшої аудиторії, з другого..

Список використаної літератури

1. Банаш В. М. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. *Historical and Cultural Studies*. 2016. Вип. 3. № 1. С.1–5. URL: <http://science.lpnu.ua/hcs/all-volumes-and-issues/volume-3-number-1-2016/museum-innovation-and-interactivity-museum-theory> (дата звернення: 25.09.2020).
2. Бенямін В. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності / Пер. з нім. Ю. Рибачук, Н. Лозинська. Вибране. Львів: Літопис, 2002. С. 53–97.
3. Буцикіна Є. Музеї після локдауну: відкриваючи нові напрямки руху. *Korydor*. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/ideas/museums-after-lock-down.html> (дата звернення: 6.08.2020).
4. Глушук О., Карпець В. Світові тенденції презентації музеями історико-культурної спадщини у форматі сучасних цифрових технологій. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб.* Рівне, РДГУ, 2019. Вип. 33. С. 74–79.
5. Залучення світового мистецтва та культури до інтернету для всіх. Google Arts & Culture. URL: <https://about.artsculture.google.com> (дата звернення: 8. 10. 2020).
6. Заславська І. Фестивалі, музеї, мистецькі ініціативи: якою є культура під час карантину. *Mistosite*. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/festyvali-muzei-mystetski-initsiatyvy-iakoiu-ie-kultura-pid-chas-karantynu> (дата звернення: 18.10.2020).
7. Коротенко О. Не виходячи з дому: віртуальні тури музеями і не тільки. *Bazilik*. URL: https://bazilik.media/ne-vykhodiachy-z-domu-virtualni-ekskursii-muzeiamy-i-ne-tilky/?fbclid=IwAR0_q67gbeN2j_4T (дата звернення: 20.03.2020).
8. Музей Ханенків. URL: <https://khanenkomuseum.kiev.ua/uk> (дата звернення: 10.10.2020).
9. Нестерович Є. Культура на відстані дотику. *Часопис «І»*. URL: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/2020/kultura-na-vidstani-dotyku.htm> (дата звернення: 24.09.2020).
10. <https://about.artsculture.google.com/experience/> (дата звернення: 8. 10. 2020).
11. Панас Н. Б. Використання цифрових технологій у музейній та пам'яткоохоронній діяльності. *Молодий вчений*. 2019. № 6 (70). С. 257–259.
12. Поперечна Д. Мистецький супермаркет: купіть індивідуальну екскурсію музеєм, зустріч з митцем тощо. *Українська правда*. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/04/17/240657/> (дата звернення: 20.04.2020).
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки сфери культури, креативних індустрій, туризму, малого та середнього бізнесу у зв'язку з дією обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби COVID-19. Закон України від 16.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/692-20#Text> (дата звернення: 18.09.2020).
14. Стас Т. Музей як «форма буття» сучасної культури (технологічні впливи і трансформації). *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Рівне, РДГУ, 2019. Вип. 33. С. 142–147.

15. Сторінками історії Художнього музею. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1627258277456781&id=566164940232792 (дата звернення: 20.10.2020).
16. Трегуб Г. Культура. Питання пріоритетів. *Український тиждень*. № 21 (653). 20. 05. 2020. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/243845> (дата звернення: 18.09.2020).
17. У Музеї сучасного українського мистецтва Корсаків відкрили міжнародну «виставку-хромосому»: 300 робіт, 180 митців, 6 країн. *Музей сучасного українського мистецтва Корсаків*. 24. 09. 2020. URL: <https://msumk.com/6022-2/> (дата звернення: 25.09.2020).
18. Уряд виділив мільярд на підтримку культури. *Укрінформ*. 08.07.2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3059314-urad-vidiliv-milard-na-pidtrimku-kulturi.htm> (дата звернення: 18.09.2020).
19. Френкель І. Найбільш вразливою під час пандемії є галузь культури. *Ukrainian center for cultural research*. URL: <http://uccs.org.ua/novyny/najbilsh-vrazlyvoiu-pid-chas-pandemii-ie-haluz-kultury-dyrektorka-ukrainskoho-tsentru-kulturnykh-doslidzen-iryna-frenkel/> (дата звернення: 5. 09. 2020).
20. Яковченко К. Малих К. «Музей на паузі»: як музеї та галереї переживають карантин. *Your Art*. URL: <https://supportyourart.com/words/mezeji-na-pauzi> (дата звернення: 2.10.2020).
21. Museums around the world in the face of COVID-19. Survey on the impact of the COVID-19 situation on museums in Europe. Final Report. Paris : UNESCO. May 2020. P.13. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373530?fbclid=IwAR0JGX8DmJZUMIWPK7mMF8FDx4_x8FDJIYEOy0YO6jH63mBTjtQhhP_yN1w (дата звернення: 8.09.2020).

References

1. Banakh V. M. Muzeini innovatsii ta interaktyvnist u teorii ta praktytsi muzeinoi spravy. *Historical and Cultural Studies*. 2016. Vyp.3. № 1. S.1-5. URL: <http://science.lpnu.ua/hcs/all-volumes-and-issues/volume-3-number-1-2016/museum-innovation-and-interactivity-museum-theory> (дата звернення: 25.09.2020).
2. Benjamin V. Mystetskyi tvir u dobu svoiei tekhnichnoi vidtvoriuvanosti / Per. z nim. Yu. Rybachuk, N. Lozynska. Vybrane. Lviv: Litopys, 2002. S. 53–97.
3. Butsykina Yevheniia. Muzei pislia lokdaunu: vidkryvaiuchy novi napriamky rukhu. *Korydor*. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/ideas/museums-after-lock-down.html> (дата звернення: 6.08.2020).
4. Hlushchuk O., Karpets V. Svitovi tendentsii prezentatsii muzeiamy istoriko-kulturnoi spadshchyny u formati suchasnykh tsyfrovyykh tekhnolohii. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*. Rivne, RDHU, 2019. Vypusk 33. S. 74–79.
5. Zaluchennia svitovoho mystetstva ta kultury do internetu dlia vsikh. Google Arts & Culture. URL: <https://about.artsandculture.google.com> (дата звернення: 8. 10. 2020).
6. Zaslavska I. Festyvali, muzei, mystetski initsiatyvy: yakoiu ye kultura pid chas karantynu. *Mistosite*. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/festyvali-muzei-mystetski-initsiatyvy-iakoiu-ie-kultura-pid-chas-karantynu> (дата звернення: 18.10.2020).
7. Korotenko O. Ne vykhodiachy z domu: virtualni tury muzeiamy i ne tilky. *Bazilik*. URL: https://bazilik.media/ne-vykhodiachy-z-domu-virtualni-ekskursii-muzeiamy-i-ne-tilky/?fbclid=IwAR0_q67gbeN2j4T (дата звернення: 20.03 2020).
8. Muzei Khanenkov. URL: <https://khanenkomuseum.kiev.ua/uk> (дата звернення: 10.10.2020).
9. Nesterovych Ye. Kultura na vidstani dotyku. *Ji-magazine*. URL: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/2020/kultura-na-vidstani-dotyku.htm> (дата звернення: 24.09.2020).
10. Novyi sposib perezhyvannia mystetstva ta kultury. *Google Arts & Culture*. URL: <https://about.artsandculture.google.com/experience/> (дата звернення: 8. 10. 2020).
11. Panas N. B. Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u muzeinii ta pamiatkookhoronnii diialnosti. *Molodyi vchenyi*. 2019. № 6 (70). S. 257–259.
12. Poperechna D. Mystetskyi supermarket: kupit indyvidualnu ekskursiiu muzeiem, zustrich z myttsem, toshcho. *Ukrainska pravda*. URL : <https://life.pravda.com.ua/society/2020/04/17/240657/> (дата звернення: 20.04.2020).
13. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo derzhavnoi pidtrymky sfery kultury, kreatyvnykh industrii, turyzmu, maloho ta serednoho biznesu u zviazku z diieiu obmezhuvalnykh zakhodiv, poviazanykh iz poshyrenniam koronavirusnoi khvoroby COVID-19. Zakon Ukrainy vid 16.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/692-20#Text> (дата звернення: 18.09.2020).
14. Stas T. Muzei yak «forma buttia» suchasnoi kultury (tekhnolohichni vplyvy i transformatsii). *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*. Rivne, RDHU, 2019. Vyp. 33. S. 142–147.
15. Storinkamy istorii Khudozhnogo muzeiu. URL : https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1627258277456781&id=566164940232792 (дата звернення: 20.10.2020).
16. Trehub H. Kultura. Pytannia priorytetiv. *Ukrainskyi tyzhden*. № 21 (653). 20. 05. 2020. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/243845> (дата звернення: 18.09.2020).
17. U Muzei suchasnoho ukrainskoho mystetstva Korsakiv vidkryly mizhnarodnu «vystavku-khromosomu»: 300 robit, 180 myttsiv, 6 krain. Muzei suchasnoho ukrainskoho mystetstva Korsakiv. 24. 09. 2020. URL: <https://msumk.com/6022-2/> (дата звернення: 25.09.2020).
18. Uriad vydilyv miliard na pidtrymku kultury. *Ukrinform*. 08.07.2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3059314-urad-vidiliv-milard-na-pidtrimku-kulturi.htm> (дата звернення: 18.09.2020).

19. Frenkel I. Naibilsh vrazlyvoiu pid chas pandemii ye haluz kultury. Ukrainian center for cultural research. URL: <http://uccs.org.ua/novyny/najbilsh-vrazlyvoiu-pid-chas-pandemii-ie-haluz-kultury-dyrektorka-ukrainskoho-tsentr-kulturnykh-doslidzhen-iryna-frenkel/> (data zvernennia: 5. 09. 2020).

20. Yakovlenko K. Malykh K. «Muzei na pauzi» – yak muzei ta halerei perezhyvaiut karantyn. *Your Art*. URL: <https://supportyourart.com/words/mezeji-na-pauzi> (data zvernennia: 2.10.2020).

21. Museums around the world in the face of COVID-19. Survey on the impact of the COVID-19 situation on museums in Europe. Final Report. Paris: UNESCO. May 2020.P.13.URL:https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373530?fbclid=IwAR0JGX8DmJZUMlWPK7mMF8FDx4_x8FDJIYEOy0YO6jH63mBTjtQhhP_yN1w (data zvernennia: 8.09.2020).

УКРАИНСКИЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ МУЗЕИ И ГАЛЕРЕИ ВО ВРЕМЕНА ПАНДЕМИИ: НОВЫЙ ОПЫТ КУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТА

Головей Виктория Юрьевна –

доктор философских наук, профессор, заведующая кафедрой культурологии,
Волынский национальный университет им. Леси Украинки, г. Луцк

Столярчук Наталья Николаевна –

кандидат философских наук, доцент кафедры культурологии,
Волынский национальный университет им. Леси Украинки, г. Луцк

Проанализировано влияние пандемии и карантина на галерейно-выставочную и музейную деятельность; определены особенности кризисной ситуации в культурно-художественной сфере и намечены основные тенденции выхода из нее в мировом и украинском социокультурном контексте. Освещены актуальные тренды культурного менеджмента, направленные на адаптацию культурных институций к вызовам «карантинной» жизни, такие как введение инновационных форм интерактивного взаимодействия с публикой с использованием новейших интернет-платформ (в том числе социальных сетей и мессенджеров) для репрезентации художественных произведений и креативных культурно-художественных проектов, диджитализация, привлечение общественности, культурных фондов и меценатов к поддержке деятельности украинских художественных музеев и галерей.

Ключевые слова: художественный музей, художественная галерея, пандемия, выставочно-галерейная деятельность, культурный менеджмент, диджитализация.

UKRAINIAN ART MUSEUMS AND GALLERIES DURING THE PANDEMIC: THE NEW EXPERIENCE OF CULTURAL MANAGEMENT

Golovei Viktoria – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Department
of Cultural Studies in Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

Stoliarchuk Nataliia – Ph.D., Associate Professor, Department
of Cultural Studies in

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

The impact of the pandemic and quarantine restrictions on art gallery and museum activities is analyzed. The peculiarities of the crisis situation in the cultural and artistic sphere are determined and the leading tendencies of overcoming it in the world and Ukrainian socio-cultural context are outlined. Current trends in cultural management, aimed at adapting cultural institutions to the challenges of «quarantine» life: the introduction of innovative forms of interactive interaction with the public using the latest Internet platforms (including social networks and messengers) for the representation of works of art and creative cultural projects, digitalization, involvement of NGO, cultural foundations and patrons for supporting the activities of Ukrainian art museums and galleries.

Key words: art museum, art gallery, pandemic, museum and gallery activities, cultural management, digitalization.

UDC 069.1+316.733

UKRAINIAN ART MUSEUMS AND GALLERIES DURING THE PANDEMIC: THE NEW EXPERIENCE OF CULTURAL MANAGEMENT

Golovei Viktoria – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Department
of Cultural Studies in Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

Stoliarchuk Nataliia –

Ph.D., Associate Professor, Department of Cultural Studies in
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

The purpose of the article is to analyze the areas and forms of cultural management that provides to overcome the crisis, as well as reflection on the leading trends in the development of exhibition and gallery activities in the post-pandemic period.

Research methodology. In order to achieve this goal, the method of generalization of theoretical and practical experience in actual cultural management and also the prognostic method in the definition of tendencies and prospects

of the further cultural development are applied. Considering the multifaceted nature of the research we use an interdisciplinary approach giving preference to a systematic methodology of Cultural Studies.

Results. It is substantiated that the crisis situation stimulates intensive search and introduction of new forms of cultural management, which are able to bring the museum-gallery segment of culture to a qualitatively new level of development. Among them – the introduction of innovative forms of interactive interaction with the public using the latest Internet platforms (including social networks and messengers) for the representation of works of art and creative cultural and artistic projects, digitalization, involvement of communities, cultural foundations and patrons to support Ukrainian art museums and galleries.

Scientific novelty. For the first time, the features of the current crisis situation in museum and gallery activities caused by the pandemic have been comprehensively analyzed. Contradictory trends in the further development of this field in the post-pandemic period have been identified.

Practical meaning. The study reveals the most optimal forms of cultural management that will help to overcome the crisis. Its conclusions and predictions can become the basis for further studies of this issue.

Key words: art museum, art gallery, pandemic, museum and gallery activities, cultural management, digitalization.

Надійшла до редакції 11.11.2020 р.

УДК 130.2:791.6

ФЕСТИВАЦІЯ: ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО КОНСТРУЮВАННЯ

Бабушка Лариса Дмитрівна – кандидат філософських наук, доцент,
Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0001-8563-646X>,

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.381>

larisababushka@gmail.com

Досліджено феномен фестивалі як неklasичної моделі сьогочасної святкової культури. Враховуючи досвід концептуалізації свята, увага акцентується на категоризації та диференціації основних смислових елементів і дискурсів, а саме, фестивалі як процесу тотального освятовування дійсності, що технологізується, прагматизується, перетворюється на гіперфестивну реальність комунікативної поведінки, своєрідне одивнення дійсності. Виявлено, що виникає гіперфестивна реальність, яка конструюється надлишковістю художніх та технічних засобів і прийомів, технік візуалізацій, ідеологій, політик, що формуються у віртуальній, гібридно-презентаційній моделях інформації. Узагальнено, що стратегія апропріації свята та трансформації його в бік фестивалі відбувалася шляхом залучення запозичених культурних індустрій як схвальних практик, які в глобалізаційній моделі (як домінуючій) здатні використовуватися поза межами власного культурного контексту.

Ключові слова: фестиваль, свято, конструювання, полікультурність, практики, технології, масова, популярна культура.

Постановка проблеми. Актуалізація проблеми фестивалі – принципово нової відкритої динамічної моделі сьогочасної святкової культури з трансгресивними процесами як невід’ємними елементами існування та функціонування – є однією з ключових дослідницьких практик у культуротворчому дискурсі. Феномен фестивалі, віддзеркалюючи перехідні етапи у суспільстві, утримує водночас перетворювальний потенціал, пов’язаний з принципово відмінним розумінням соціальної, політичної, історичної, економічної, урбаністичної, повсякденної та святкової компонент у сучасній культурі. Трансгресивність постає межевою активацією креативних внутрішніх можливостей, що визначають процеси самопізнання культури та переоцінки компонентів її смислових лакун. Відтак, проблема теоретичної культурологічної рефлексії феномена фестивалі набуває адресності та входить до авангарду проблем полікультурного контексту сучасного буття.

Останні дослідження та публікації. Ідея конструювання є іманентно присутньою, сутнісною рисою культури, що реалізується в її розроблених і таких, що знаходяться в процесуальній дослідницькій оптиці концепціях – аксіологічній, антропологічній, ігровій, інформаційній, інтерпретативній, перформативній, просторовій, рефлексивній, семіотичній, і, безперечно, фестивальній тощо. Остання, акцентуючи увагу на формуванні різних образів «Я» як Festive-технологій, розглядається в контексті ідентичності як результату соціальних інтеракцій і досліджується представниками конструктивізму П. Бергером, П. Бурдьє, П. Вірілію, К. Вульфом, Р. Гарре, К. Гергеном, Е. Гідденсом, К. Гірцом, І. Гофманом, Гі Дебором, Ч. Кулі, Н. Луманом, А. Модем, П. Слотердайком та іншими. Конструювання як сутнісна риса культури простежується в аксіологічній (П. Сорокін), антропологічній (Е. Тайлор), діяльнісній (М. Каган), інформаційно-семіотичній (А. Моль), ігровій (Й. Гейзінга), інтерпретативній (К. Гірца), фестивальній (М. Бахтін, Ф. Мюре), ідеологічній (Л. Альтусер) концепціях культури тощо.